

Keiserdalen i Våler - botanisk ekskursjon den 15. august 1998

J. INGAR I. BÅTVIK

Båtvik, J.I.I. 1998. Keiserdalen i Våler - botanisk ekskursjon den 15. august 1998. *Natur i Østfold* 17(1/2): 67-70.

Østfold Botaniske Forening arrangerte tur til Keiserdalen i Våler kommune den 15. august 1998. Åtte medlemmer stilte i øsende regnvær. Totalt ble det påvist 235 karplantearter, samt noen interessante sopparter, både spiselige og uspiselige. Den mest interessante, i tillegg til store mengder kantarell, var sopparten seljepute *Hypocreopsis lichenoides*, som står oppført som sjelden på den offisielle norske rødlista. Det ble totalt samlet inn 57 belegg til Botanisk Museum, Oslo.

J. Ingar I. Båtvik. Tomb, 1640 Råde. E-post: ingar.batvik@hiof.no

Keiserdalen i regnvær

Den 15. august stilte åtte personer opp hjemme hos Kolbjørn Magnussen på Keiserdalen i Våler. Regnet øste ned da vi kom, og det ble bare verre og verre utover dagen. Jeg kan ikke huske det har regnet slik på noen annen tur i foreningens regi, men skikkelig regn har vi hatt på flere av våre turer i de snart ti år vi har eksistert.

Keiserdalen er en idyllisk plass hvor det i dag bare bor ett menneske, Kolbjørn Magnussen, sammen med hest og katt. Han viste oss stor gjestfrihet blant annet ved å stille kjøkkenet til disposisjon under lunsjen vår. Flere var da så våte at det var kjærkomment å få varme seg litt innendørs. Magnussen var forøvrig aktivt med under hele turen, og viste at han slett ikke var ukjent med botanikk.

Et område med mange kvaliteter

Keiserdalen drives fortsatt etter gamle metoder med hest. Dette har gitt stedet slik oppmerksomhet at området, sammen med Kastet, som ligger inntil i øst, samlet anses som en av de mer verdifulle kulturlandskaper i Våler (Båtvik 1996:658-660). Arealene ligger dessuten innenfor et større område som er vurdert som et særlig viktig viltområde i kommunen (Wergeland Krog 1993). På grunnlag av zoologiske forekomster, samt belig-

genhet og driftsform, er arealene også plassert i nest høyeste vernekategori for kulturlandskaper i fylket (Båtvik 1996).

Artslisten ble satt opp «med megen møy» i regnet i løpet av ekskursjonsdagen. Området viste seg så rikt på matsopp at forfatteren var der den påfølgende dag sammen med kona Torunn og gjorde flere botaniske oppdagelser ved siden av at det ble mye god sopp. Jeg har faktisk aldri opplevd så mye kantarell *Cantharellus cibarius* noen gang. De nye karplantene vi fant denne dagen, er inkludert i artslisten. Det kan opplagt finnes flere arter i dette området, men anslagsvis tror jeg listen omfatter omkring 90 % av karplantene her. Flere typiske vårplanter er rime- ligvis dårlig representert.

Det undersøkte arealet

Arealet som er undersøkt går fra bebyggelsen på Keiserdalen langs skogkanten i vest, sørover mot bekken og inkluderer deler av Kastet i øst, UTM PL 116-117,975-978. Områdene består av småurtgranskog med noe barblandingsskog i tillegg til jordekanter med eng, noen åkerholmer, bekke- drag og brattskrenter i skog. Både skogen og engarealene er relativt intensivt drevet slik at arter som krever større grad av urørthet, var nær fraværende. Skogsplassen Kastet ga forøvrig

særlig gjenklang hos deltager Svein Åstrøm som kunne fortelle at han tilbrakte flere år av sin barndom her på 1950-tallet, og at han ikke hadde vært her siden. Det ble rimeligvis rom for enkelte ekstrarhistorier og nostalgiske betraktninger knyttet til stedet som i dag står folketomt.

Turdeltagerne

Alle som var med på turen var delaktige i å lage denne listen samt ved å samle inn materiale. Deltagerne på turen var Svein Åstrøm, Nils Orderud, Bjørn Petter Løfall, Marit Båtvik, Aud og Johs Bjørnstad, Sylfest Kringen og grunneier Kolbjørn Magnussen foruten forfatteren. I tillegg bidro Torunn Båtvik til artslisten den påfølgende dag.

Nå er det uvanlig at en botanisk ekskursjon i vår sammenheng gir referater hvor artslister inngår. Østfold Botaniske forening sendte i våres et rundskriv til alle kommuner med anmodning om økonomisk støtte til å videreføre fylkesflorasprosjektet. Våler kommune var en av få som bevilget oss midler (kr. 2000) for å bedre den floristiske kunnskap i sin kommune. Turen til Keiserdalen må ses på som et bidrag for å øke denne innsikten. I tillegg ble det samlet inn 57 kollek-

ter fra turen som Botanisk Museum på Tøyen i Oslo vil motta.

Spennende sopp

Ved siden av karplanter, gjorde vi i tillegg enkelte andre interessante registreringer. Verdt å nevne er soppene duftbrunpigg *Hydnellum suaveolens* og den sjeldne seljepute *Hypocreopsis lichenoides*. Den sistnevnte er rødlistet som «sjelden» (DN 1992:39) og foreslås som «hensynskrevende» i det nye forslaget til rødliste som er utlagt på internett. Seljepute er oppsiktsvekkende med sine fingerlignende, mørkerøde legemer. I Sverige heter denne trollhånd, et langt mer beskrivende og spennende navn enn det norske. Duftbrunpigg er en anisluktende piggsopp som man i eldre tid la i klesskap for å skaffe god lukt (Ryman & Holmåsen 1984:96). Anislukta holder seg nemlig også etter at soppen er tørr. Men ulv så vi ikke denne gang. Ifølge Magnussen hadde han ganske nær kontakt med en slik en ved bebyggelsen få måneder tidligere. Fylkesmannen er forøvrig kjent med denne observasjonen.

Artslisten er satt opp systematisk etter Lid & Lid (1994) og inneholder 235 taksa (tab. 1).

Tab. 1. Artsliste over karplanter notert i Keiserdalen den 15. august 1998.

Lusegras	Sisselrot	Høymol	Vassarve
Stri kråkefot	Furu	Engsyre	Grasstjerneblom
Åkersnelle	Gran	Småsyre	Arve
Einstape	Einer	Tungras	Hanekam
Olavsskjegg	Selje	Hønsegras	Engtjæreblom
Svarthurbkne	Ørevier	Rødt hønsegras	Rød jonsokblom
Strutseving	Istervier	Vasspepper	Småsmelle
Skogburbkne	Osp	Vindelslirekne	Bekkeblom
Lodnebregne	Hengebjørk	Meldestokk	Grøftesoleie
Skjøløk	Bjørk	Svinemelde	Nyresoleie
Fugletelg	Gråor	Linbendel	Engsoleie
Ormetelg	Svartor	Flerårsknavel	Krypsoleie
Broddtelg	Hassel	Tunarve	Blåveis
Sauetelg	Sommereik	Maurarve	Hvitveis
Hengeving	Stornesle	Skogstjerneblom	Jordrøyk

Pengeurt	Lind	Brunrot	Skjermesveve
Vårpengeurt	Firkantperikum	Lintorskemunn	Firblad
Gjetertaske	Stemorsblom	Glattveronika	Maiblom
Vårublom	Åkerstemorsblom	Tveskjeggveronika	Liljekonvall
Åkerkål	Myrfiol	Legeveronika	Knerot
Vinterkarse	Skogfiol	Stormarimjelle	Knappsiv
Engkarse	Engfiol	Småmarimjelle	Lyssiv
Vårskrinneblom	Lifiol	Øyentrøst	Trådsiv
Åkergull	Geitrams	Småengkall	Paddesiv
Smørbukk	Krattmjølke	Groblad	Hårfrytle
Bitterbergknapp	Amerikamjølke	Linnea	Engfrytle
Nyresildre	Hundekjeks	Leddved	Skogsivaks
Villrips	Karve	Korsved	Gråstarr
Solbær	Skvallerkål	Vendelrot	Stjernestarr
Mjødurt	Sløke	Blåknapp	Harestarr
Enghumleblom	Melkerot	Rødknapp	Slåtestarr
Kratthumleblom	Sibirbjørnekjeks	Toppklokke	Fingerstarr
Myrhatt	Perlevintergrønn	Ugrasklokke	Bleikstarr
Tysk mure	Nikkevintergrønn	Blåklokke	Blåtopp
Flekkmure	Røsslyng	Gullris	Knegras
Tepperot	Tyttebær	Skoggråurt	Strandrør
Markjordbær	Blokkebær	Kattefot	Myskegras
Teiebær	Blåbær	Flikbrønse	Gulaks
Bringebær	Krekling	Ryllik	Timotei
Marikåpe	Fredløs	Nyseryllik	Engreverumpe
Nyperose	Krypfredløs	Ugrasbalderbrå	Knereverumpe
Rogn	Skogstjerne	Tunbalderbrå	Engkvein
Hegg	Sumpmaure	Reinfann	Krypkvein
Sneglebelg	Liten myrmaure	Prestekrage	Snerprørkvein
Legesteinkløver	Stormaure	Burot	Vassrørkvein
Hvitkløver	Ask	Åkersvineblom	Bergrørkvein
Alsikekløver	Strandvindell	Bergsvineblom	Sølvbunke
Rødkløver	Åkerforglemmegei	Veitistel	Smyle
Skogkløver	Småvasshår	Myrtistel	Hengeaks
Tiriltunge	Jonsokkoll	Åkertistel	Hundegras
Fuglevikke	Korsknapp	Følblom	Engrapp
Gjerdevikke	Blåkoll	Geitskjegg	Lundrapp
Knollerteknapp	Guldå	Åkerdylle	Markrapp
Gulflatbelg	Kvassdå	Stivdylle	Tunrapp
Gjøksyre	Vrangdå	Haremat	Rødsvingel
Skogstorkenebb	Rødtvetann	Skogsalat	Engsvingel
Stankstorkenebb	Skogsvinerot	Ugrasløvetenner	Mannasøtgras
Springfrø	Åkersvinerot	Hårsveve	Kveke
Trollhegg	Åkermynte	Aurikkelsveve	

Litteratur

- Båtvik, J.I.I. 1996. Verdifulle kulturlandskap i Østfold. *Fylkesmannen i Østfold, miljøvernadv. Rapp. 9-1996*: 1-712.
- Direktoratet for Naturforvaltning (DN) 1992. Truete arter i Norge, Norwegian Red List. *DN-rapport 1992-6*: 1-89.
- Lid, J. & Lid, D.T. 1994. *Norsk Flora*. 6 utg. ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget. Oslo. 1014s.
- Ryman, S. & Holmåsén, I. 1984. *Svampar, en fälthandbok*. Interpublishing, Stockholm. 718s.
- Wergeland Krog, O.M. 1993. Viltet i Våler. Kartlegging av viktige viltområder. Forvaltningsplan for viltressursene. Fylkesmannen i Østfold og Våler kommune. 90s. + kart.